

bio actief 22

Jouw ontmoeting met
een dynamische sector

“Dankzij goed overleg kan
biosegment langzaam
maar zeker groeien.”

KAREL BELMANS

Beste lezer,

Dit najaar bezocht ik met enkele collega's Tech&Bio in Frankrijk, een internationale beurs voor biologische en alternatieve landbouwtechnieken. Een knappe organisatie met inspirerende *high tech* en *low tech* nieuwigheden voor machines. Samenwerkingsverbanden, kennis- en ketenontwikkeling kwamen eveneens aan bod. Ook BioForum zet de komende jaren haar schouders onder een Belgische beurs. We streven naar internationale uitstraling, duidelijk focus op biovoeding en een aanbod voor boeren, verwerkers, winkeliers, koks & cateraars. Om naar uit te kijken...

In oktober was het alle hens aan dek voor het voortbestaan van de biohectarepremie in de Vlaamse uitvoering van het Europese landbouwbeleid. Dit is een belangrijke vergoeding voor de extra inspanningen die bioboeren leveren voor milieu, dierenwelzijn, klimaat... Gelukkig hebben we in overleg met het Landbouwkabinet van minister-president Peeters het belang van deze premie duidelijk kunnen maken. Samen met het BioForum-team volg ik de herziening van het Vlaamse plattelandsbeleid nauw op, omdat dit zo belangrijk is voor de ontwikkeling van onze sector. We moeten nu dringend een oplossing vinden voor het tekort aan bedrijfseconomische cijfers over de biosector. Ik roep iedereen op om hieraan mee te helpen. Je hoort er nog van...

“We zoeken een oplossing voor het tekort aan bedrijfseconomische cijfers”

In 2014 liggen heel wat beleidskwesties op ons bord, zoals je kan lezen in deze Bio Actief. Straks wordt het mestbeleid (MAP) herzien. Ook hier heeft de biosector specifieke noden die we onder de aandacht van het beleid brengen. Ik denk aan boerderijcomposteren of bemestingsnormen die rekening houden met het biolastenboek. Wordt vervolgd...

We kijken niet alleen naar wat er volgend jaar staat te gebeuren, ook op lange termijn willen we ‘toekomst zaaien’. Dat agro-ecologie in Noord en Zuid kansen biedt voor de toekomst, blijkt uit onze nieuwe brochure ‘Het echte werk’. Een landbouw gebaseerd op ecologische principes, daar kan niemand tegen zijn... En toch stellen heel wat mensen zich vragen bij de praktische haalbaarheid. Daarom organiseren we op 17 december een congres: ‘Agro-ecologie, droom of toekomstperspectief?’ waar we met wetenschappers en beleidsmakers ingaan op deze vragen.

Tot dan!

 Kurt Sannen
Voorzitter BioForum Vlaanderen
kurt.sannen@bioforumvl.be

bio actief

Jouw ontmoeting met een dynamische sector

DECEMBER 2013, EDITIE 22

Bio Actief is een uitgave van BioForum Vlaanderen vzw. Bio Actief vind je vier keer per jaar in je brievenbus.

BioForum Vlaanderen vzw
Quellinstraat 42
2018 Antwerpen
T 03 286 92 78
info@bioforumvl.be
www.bioforumvlaanderen.be
v.u. Kurt Sannen, Asdonkstraat 49, 3294 Molenstede

HOOFDREDACTIE

Adje Van Oekelen

EINDREDACTIE

Petra Tas, Sabrina Proserpio, Lotte Van Boxem

REDACTIERAAD EN INHOUDELIJKE EXPERTISE

Frederic Ghys (Beleid & wetgeving), Elke Denys (Verwerking), An Jamart (Landbouw), Marijke Van Ranst (Verkooppunten & foodservices), Paul Verbeke (Ketenmanager), Martine Van Schoorisse (Biogarantie & Ketenontwikkeling), Lieve Vercauteren (Directeur)

FOTOGRAFIE

KVL/Creative Nature, Frank Toussaint, Lisa Develtere, Kjell

Gryspeert, Thomas Geiger, Esmeralda Borgo

COVERFOTO

KVL/Creative Nature

VORMGEVING

Duall

MET DANK AAN

Karel Belmans, Jean-Pierre Keppers, Stefan Raymaekers, Wim Vandenbergh, Griet Maes, Koen Dhoore

DRUK

Drukkerij De Bie. Gedrukt op gerecycleerd papier met vegetale inkt, in een ecologisch geëngageerde drukkerij

VERZENDING

Annemie Lambert, De Brug vzw

ABONNEREN

Belgische marktspelers krijgen een gratis abonnement.

Ben je geen marktdeelnemer, maar wel geïnteresseerd in een jaarabonnement? Maak dan 25 euro over op bovenstaand rekeningnummer met de vermelding ‘Abonnement Bio Actief’.

Buitenlandse abonnees betalen 30 euro

(BIC: TRIOBEBB, IBAN BE30 5230 8012 5311)

ADVERTEREN

Wil je graag de publicitaire mogelijkheden van Bio Actief kennen? Neem contact op met Sabrina Proserpio, sabrina.proserpio@bioforumvl.be, T 03 286 92 70.

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van de Afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling, van het Departement Landbouw en Visserij.

Met steun van de Vlaamse overheid

BioForum VLAANDEREN vzw

LEVENDE SECTOR samenwerken om duurzaam te groeien

LEKKERE SECTOR ons dagelijks biobrood

EERLIJKE SECTOR survival of the fittest? marktpositie van boeren

bio actief 22

EN VERDER

- 12** Grond genoeg?
- 17** Toekomst voor de kleine biobuurtwinkel
- 21** Wat doet BioForum voor jou in 2014?
- 22** Wat is er op til in 2014?
- 24** Straffe kost: over additieven in bio

© FRANK TOUSSAINT

Zoek je handelspartner online

De online biobedrijvengids wordt vernieuwd: we werken toe naar een zoekmachine die je helpt om snel de gegevens te vinden van alle bio-ondernemers uit je buurt of van een bepaald bedrijf. De databank vergemakkelijkt ook je zoektocht naar loonwerkers, een specifiek ingrediënt, een leverancier voor de boerderij of voor de foodservice. Deze handige online gids bevat alle gecertificeerde Belgische biobedrijven én vele relevante toeleveranciers voor bioboeren.

@ KLIK OP
www.biobedrijvengids.be

© KVL / CREATIVE NATURE

Forse groei markt biofruit

De voorbije jaren is de markt voor biologisch fruit fors gegroeid, zowel in productie maar zeker ook in consumptie. Het marktonderzoeksbureau GfK wijst op een verdubbeling van het geconsumeerde volume biologisch fruit en van het marktaandeel ervan. Daarom werkt Bio zoekt Keten de komende maanden aan een overzicht van de markt voor biologisch fruit. En Bio zoekt Boer maakt momenteel werk van een brochure "Omschakelen naar de biologische landbouw: kleinfruit". Beide brochures worden eind januari 2014 afgerond.

DOWNLOAD DE PUBLICATIES

Na verschijning vind je beide publicaties op www.bioforumvlaanderen.be

© KVL / CREATIVE NATURE

Congres: Agro-ecologie, droom of toekomstperspectief?

Kan agro-ecologische landbouw 9 miljard mensen voeden? Wat zou de keuze voor agro-ecologie betekenen voor de Vlaamse en Europese boeren? Op dit congres willen BioForum Vlaanderen, Vredeseilanden, Wervel, Velt en Bond Beter Leefmilieu samen met wetenschappers en beleidsmakers ingaan op deze vragen. Het congres wordt ingeleid door Prof. dr. ir. Pablo Tittone van Wageningen Universiteit.

AGENDA — 17 december 2013 van 13.30u tot 17.00u,
Mundo B, Edinburgstraat 26, 1050 Elsene
Inschrijven via www.bfvl.be/inschrijven/congres_agroecologie
MEER WETEN? — Brochure 'Het echte werk, boeren vertellen hoe agro-ecologie werkt.'
www.bfvl.be/nieuws/boekje_agro-ecologie

© FRANK TOUSSAINT

Ambassadeurs Bioweek 2014 bekend

Onder het motto 'Ik maak bio, omdat het werkt' zetten we van 7 tot 15 juni dertien nieuwe ambassadeurs in de kijker: Wim van De Kijfelaar, Griet van Bolderhof, Roel van Bioshop, Micheline van slagerij Meert, Marlies van 't Bioschuurke, Godfried van Wijngaardhof, Didier van Dimabel, Linda van Pajottenlander, Renaat van Biofresh, Kathelijne van De Volle Maan, Jarno van 't Ambrozijn, Gert van Jessenhofke en Lien van 't Vier Uysterstenhof. Heel diverse en inspirerende verhalen vormen de basis voor een sterke campagne. We hopen opnieuw op een grote betrokkenheid van de biosector!

BLIJF OP DE HOOGTE van de Bioweek
via www.bfvl.be/bioweek

Rechtzetting Kansen in de diepvries

In Bio Actief 20 stond een opsomming van bioleveranciers met een diepvriesaanbod. cto-Food (www.cto-food.com) met een aanbod van diepgevroren biologische vleesgrondstoffen (kip, kalkoen, eend, rund, varken) voor vleesverwerkers en producenten van bereide maaltijden, en van afgewerkte diepvriesproducten voor foodservices zoals biologische soepballetjes, nuggets, hamburgers... werd hier per vergissing niet opgenomen. BioForum probeert steeds een goed overzicht te bewaren van het aanbod op de Vlaamse biomarkt. Ben je op zoek naar leveranciers van een specifiek product? Neem contact op met Bio zoekt Keten, info@biozoekketen.be.

© THOMAS GEIGER

Vlieg mee naar BioFach op 13 februari

BioFach, de grootste biovakbeurs in Europa, viert haar 25-jarig bestaan, van 12 tot 15 februari in Neurenberg (D). Opnieuw worden zo'n tweeduizend exposanten en 40.000 bezoekers verwacht. TradeFairs organiseert op 13 februari een eendaagse vlucht naar de beurs. BioForum Vlaanderen verwelkomt jou die dag voor een receptie op de Vlaamse groepstand van FIT. Bij voldoende interesse wordt een dagprogramma voorzien. Leden die meevliegen krijgen een gratis toegangsticket voor de beurs.

ZIN OM MEE TE VLIEGEN?

Voor meer info: info@tradefairs.be, T 03 233 38 78

ADVERTENTIE

Gaat u mee naar BIOFACH 2014?

Speciale 1-daagse chartervlucht donderdag 13 februari
in samenwerking met **BioForum Vlaanderen**

Prijs: € 490,- all-in

De toegangskaart is gratis voor leden van BioForum bij boeking vóór 31 december!

*U reist uitsluitend met vakgenoten;
dé ideale manier om op informele wijze
interessante contacten op te doen.
Snel, comfortabel en efficiënt.*

Meer informatie en/of boeken?
www.tradefairs.be
tel 03-233 3878 • info@tradefairs.be

Programma:
07u00: vertrek vanuit Antwerpen, ontbijt aan boord
08u15: aankomst Nürnberg, overbrenging naar de beurs
Bezoek aan de **BIOFACH/VIVANESS 2014**
20u00: terugvlucht naar België, snack tijdens de vlucht
21u15: aankomst Antwerpen en einde reis

Samenwerken om duurzaam te groeien

Goed werkende ketens doen de biosector groeien en verzekeren een lokaal aanbod voor de groeiende vraag naar bio. Een goede keten garandeert aan boeren — de eerste schakels — een eerlijke prijs en een degelijke afzet zodat hun aanbod continu en kwalitatief is. Om te groeien als bedrijf is samenwerking en vertrouwen in de keten nodig. Deze voorbeelden uit de lange en de korte keten tonen dat samenwerken de sleutel is tot duurzaam succes.

© KIJL GRYSPERT

Bio Van Bij Ons

WAT — Merk beheerd door bioboeren, met producten van fruit- en groenteoverschotten
WIE — Wim Vandenberghe
WANNEER — sinds 2010
HOEVEEL — 9 boeren, 1 fruitpers, 1 ambachtelijke verwerker, 2 sociale werkplaatsen, een 70-tal winkels

Bio Van Bij Ons is ontstaan uit de ideeën van drie bioboeren. Wim Vandenberghe van Frambiosa y Besos vertelt hoe het begon en waar ze naartoe willen. “Bart Van Parijs van PurFruit maakte al confituur van blauwe bessen en siroop van vlierbessen. Toen Dirk Hebben, die transport deed voor Bart, in de zomer van 2010 veel tomaten over had, stelde Bart hem voor om er soep of passata van te maken.” Daar komt wat bij kijken: een verwerker zoeken, bokalen en etiketten voorzien én een goede naam om de verkoop op gang te krijgen. Na veel denk- en vergaderwerk zag Bio Van Bij Ons het licht. Wim regelde het administratieve luik en zocht de middelen om het project op te starten. “Uiteindelijk hebben we begin december

2010 de vzw opgericht. In 2011 zijn er meteen enkele boeren bijgekomen en ondertussen zijn we met negen.”

Voor overschotten van Belgisch kleinfruit bestond geen alternatief afzetkanaal. “Verwerkers kopen meestal van landen als Polen kleinfruit aan in containers per duizend liter, daar valt qua prijs niet mee te concurreren”, aldus Wim. “De opstart van Bio Van Bij Ons was dan ook bedoeld om een waardevolle afzet in eigen beheer te ontwikkelen.”

“We helpen elkaar met glaswerk, etiketten en distributie.”

Elke boer is eigenaar van zijn product. Het zoeken naar een kwalitatief eindproduct, het regelen van afzet en distributie, daar kruipt behoorlijk wat tijd in, maar het loont de moeite. “Ik geloof dat ik evenveel verdien als wanneer ik alle fruitoverschot aan een verwerker zou kunnen verkopen. Maar stel dat die afnemer op een dag niet meer

geïnteresseerd is, dan sta ik nergens meer. Nu kan een verkooppunt wegvallen, maar dat heeft geen directe impact op mijn bedrijf”, stelt Wim. “En je kan elkaar helpen, zo kopen we samen glaswerk, drukken samen etiketten en regelen de distributie onderling.”

Momenteel bestaat het assortiment uit zo’n 23 producten, voornamelijk siropen, sappen en confituren. Deze worden in sociale werkplaatsen of bij ambachtelijke verwerkers gemaakt. “Er mag zeker nog soep of chutney bijkomen: dat kan een ander soort winkels aanspreken.” Een aantal groenteboeren zijn volop bezig met de ontwikkeling van nieuwe producten. “Daar kruipt veel tijd en geld in”, vertelt Wim. “En het blijft een nevenactiviteit. Maar ik denk dat we allemaal heel blij zijn wanneer ons product af is met een etiket van het eigen bedrijf erop. Dat geeft veel voldoening.”

@ MEER WETEN
www.biovanbijons.be

Belgische Fruitveiling (BFV)

WAT
bio-afdeling op BFV

WIE
Karel Belmans (verkoper BFV), Stefan Raymaekers (bioteler), Jean-Pierre Keppers (aankoper Colruyt)

WANNEER
sinds 2000

HOEVEEL
9 biofruittelers, 33 ha peren, 66 ha appelen

“We zijn gestart met de bio-afdeling in 2000, toen vier telers uit het Hageland beslisten om de stap naar bio te zetten”, vertelt Karel, verkoper bij BFV. Deze pioniers van de geïntegreerde fruitteelt in de jaren 1990, vonden begeleiding bij bedrijfsadviseur Marc Trapman. “In 1999 startte Marc met professionele voorlichting voor biofruitteelt en stimuleerde zo hun omschakeling naar bio.”

“De eerste jaren waren moeilijk omdat de telers nog veel moesten leren, maar ook omdat

“Vergaderen in vertrouwen, zonder problemen uit de weg te gaan.”

het verkopen van fruit in omschakeling niet eenvoudig is”, vertelt Karel. “Gelukkig heeft Colruyt zich van bij het begin geëngageerd vanuit de logica dat er geen uitbreiding in bio kan zijn zonder omschakeling.” De eerste jaren kochten zij alle omschakelingsfruit aan een rechtvaardige prijs. “We zijn hen daarvoor nog steeds dankbaar”, vertelt Stefan van Reinroods Biofruit. “Ons enthousiasme heeft duidelijk aanstekelijk gewerkt op enkele collega’s, want ondertussen zijn we met negen biofruittelers.”

“Als verkoper moet je achter je product staan om goed te kunnen verkopen. Voor bio is dat zeker zo”, aldus Karel. “Bij gangbaar fruit denk je vaak in termen van verkoop per volle wagen; biofruit verkopen we per pallet. De eerste jaren zelfs per kist. Dat vraagt meer tijd en geduld.” Regelmatig vergaderen om de verkoop te bespreken en praktische

afspraken maken over sortering en kwaliteit was (en is) noodzakelijk. “Dit verloopt heel open en transparant, zodat het wederzijds vertrouwen en respect kan groeien. Problemen mogen niet uit de weg worden gegaan.”

Het vertrouwen winnen van de afnemers is even belangrijk. “We worden door BFV soms uitgenodigd bij de telers, zo leren we hun verwachtingen kennen”, vertelt Jean-Pierre, aankoper bij Colruyt. “Op die manier kunnen we samen een strategie uitwerken waar zowel fruittelers als verkopers beter van worden.”

Soms loopt de verkoop van een bepaalde soort moeilijker omdat er weinig vraag is of de kwaliteit tegenvalt. “Op dat moment moeten we kort op de bal spelen, actie ondernemen en nieuwe afzet zoeken”, zegt Karel. “Niet eenvoudig, zeker omdat we op de exportmarkt voor biofruit een kleine speler zijn. Op dat moment is goed overleg cruciaal. Zo kunnen we het biosegment op de veiling langzaam maar zeker laten groeien.”

@ MEER WETEN
www.bfv.be, www.colruyt.be

“Uitbreiding in bio kan niet zonder omschakeling, gelukkig was daar begrip voor.”

© DELHAIZE

Bolderhof

WAT —————
biologisch legkippenbedrijf, pakstation en leverancier bio-eieren

WIE —————
Griet Maes

WANNEER —————
1989 omschakeling naar bio, 1990 opstart pakstation voor biologische eieren

HOEVEEL —————
5000 legkippen

“Ik ben gestart met biolegkippen omdat ik op zoek was naar een diervriendelijke manier van eieren produceren”, vertelt Griet Maes. “Ik heb steeds gestreefd naar de beste stalomstandigheden en huisvesting voor de kippen. Ook een kwalitatieve uitloop is een heel belangrijk aspect.” Griet innoveerde recent haar kippenstal met een lichtstelsel dat met intelligente lichtkoepels en zwavelpasmaallicht zorgt voor meer daglicht in de stallen. En dat verbetert het welzijn van de kippen opmerkelijk.

“Innovatie op een landbouwbedrijf is natuurlijk alleen maar mogelijk als je redelijke verkoopcijfers haalt”, aldus Griet. “Een stabiele verkooprelatie met mijn afnemers is daarom heel belangrijk. Ik ben mijn klanten

erg dankbaar voor het vertrouwen dat ze schenken. In het bijzonder zijn dat Biofresh en Delhaize, omdat zij van bij het begin zorgen voor de verkoop van mijn bio-eieren. Die duurzame relatie geeft mij de kans om innovatieve ideeën te realiseren op mijn bedrijf.”

Het aantal biolegkippen in België is de voorbije jaren gestegen van 66.632 stuks in 2003 naar 320.194 stuks in 2012. Dit is een toename met maar liefst 480% in negen jaar tijd of per jaar zo’n 53%. Ook de vraag naar bio-eieren nam evenredig toe in die

“Een stabiele verkooprelatie om te groeien en te innoveren.”

periode. Dit kan deels verklaard worden door de goede werking van de pakstations en de duurzame relaties met de afnemers.

“Al vlug bleek de eigen productie niet te volstaan om een continu aanbod te verzekeren”, vertelt Griet. “Dus ging ik op zoek naar geschikte bedrijven en mensen om samen bio-eieren te produceren.” In 2000, na de

dioxinecrisis, verhuisde ze naar een groter pand en investeerde in de automatisering van het inpakken. Het aantal bedrijven dat bio-eieren leverde voor het pakstation groeide snel. “Wat begon als een samenwerking met enkele collega’s is 23 jaar later uitgegroeid tot een productie van zo’n 100.000 biolegkippen voor ons pakstation, met 5000 kippen op Bolderhof zelf.”

Eén tot tweemaal per week worden de eieren op de legbedrijven opgehaald. De boeren verzamelen de eieren in containers of op palletten. In het pakstation van Bolderhof worden de eieren gesorteerd, gestempeld, gestapeld in dozen en tenslotte geleverd aan supermarkten, groothandel en industrie.

MEER WETEN
www.bolderhof.be
www.delhaize.be
www.biofresh.be

bio
mijn natuur

UITNODIGING CONGRES

Agro-ecologie: droom of toekomstperspectief?

Kan agro-ecologische landbouw 9 miljard mensen voeden?

DINSDAG 17 DECEMBER 2013 • 13:30 — 17:00

IN MUNDO-B, EDINBURGSTRAAT 26, 1050 ELSENE

PROGRAMMA

13:30	WELKOM door <i>Kurt Sannen</i> , voorzitter BioForum Vlaanderen
13:30 — 14:45	KEYNOTE SPEECH Naar een ecologische intensivering van de wereldlandbouw. <i>Prof. Ir. Pablo Tittonnel</i> , Wageningen University, Leerstoelgroep Farming Systems Ecology draait de vraag ‘kan ecologische landbouw de wereld voeden?’ om en vraagt of conventionele landbouw de wereld kan voeden. Een retorische vraag, volgens Tittonnel, want iedereen weet dat het antwoord ‘nee’ is.
14:45 — 15:15	PRAKTIJKVOORBEELD Hoge graanopbrengsten met een lage input. <i>Kees Steendijk</i> , akkerbouwer uit Nederland, slaagt er met een innovatief & ecologisch teeltsysteem in om op zijn biobedrijf even hoge tarweopbrengsten te halen als gangbare bedrijven. Hij verfijnde een praktijk die sterk gelijkt op het SRI -systeem (System of Rice Intensification) dat in Azië gebruikt wordt voor rijst.
15:15 — 16:30	PANELGESPREK Wat zou een radicale keuze voor een agro-ecologische landbouw in Europa en Vlaanderen betekenen voor de sector, voor productiviteit en inkomen, voor landbouwonderzoek en voor het beleid? Met <i>prof. Ir. Marjolein Visser</i> (ULB), <i>prof. Ir. Dirk Reheul</i> (UGent), Europarlementslid <i>Bart Staes</i> (Groen) en <i>prof. Ir. Pablo Tittonnel</i> (Wageningen University)
16:30	CONCLUSIE Wat brengen we in de praktijk en wat stellen we voor aan de Vlaamse Minister van Landbouw? <i>Leen Laenens</i> , voorzitter Velt
16:45	BELEIDSREACTIE <i>Joris Releas</i> , kabinetschef Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van het kabinet van Minister President Kris Peeters
17:00	AFSLUITENDE RECEPTIE

DEELNAME

→ online reserveren op www.bfvl.be/inschrijven/congres_agroecologie
10 euro (overschrijven naar BE30 5230 8012 5311 met vermelding van naam + congres AE)

ACRO-ECOLOGIE

Een landbouw gebaseerd op ecologische principes, niemand kan daar tegen zijn... toch rijzen er veel vragen bij de praktische haalbaarheid. Op dit congres willen BioForum Vlaanderen, Vredeseilanden, Wervel, Velt en Bond Beter Leefmilieu met wetenschappers en beleidsmakers ingaan op een aantal van die vragen. Kan je met agro-ecologische landbouw 9 miljard mensen voeden in 2050 en kan je in Vlaanderen of Europa een zeker graad van zelfvoorziening realiseren? Wat zou het toepassen van ecologische principes in landbouw betekenen voor de Europese landbouwer en wat zijn de gevolgen voor landbouw- en voedingssector? Welke beleidsveranderingen zou dit vereisen?

INITIATIEF

Bioforum Vlaanderen, Wervel, Vredeseilanden, Velt en Bond Beter Leefmilieu

Grond genoeg?

WIE voor (startende) bioboeren & beleid
WAT landbouwgrond wordt schaarser en kostbaarder
WAAROM om de toekomst van biolandbouw te vrijwaren is grond nodig

Landbouw kampt al decennia met ernstige problemen in ecologisch, economisch en sociaal opzicht. De werkgelegenheid krimpt, de gemiddelde leeftijd van de Europese boer stijgt en opvolgers zijn schaars. Wie zal voor ons voedsel zorgen binnen 15 jaar? Duurzaam grondgebruik en toegang tot landbouwgrond zijn hierin cruciaal. Zeker voor bioboeren...

Sterke keten, veerkrachtige bodem
 Jaarlijks stijgt de bioconsumptie, de productie groeit echter traag. Het biologisch landbouwareaal in Europa bedraagt 5,6%. België haalt een aandeel van 4%, Vlaanderen maar 0,8%. De vraag is groter dan het aanbod, bio wordt steeds meer ingevoerd uit buurlanden of verder. Biolandbouw is bij uitstek grondgebonden, terwijl grond in Vlaanderen schaars en duur is. Om te groeien en de keten te ontwikkelen, is er nood aan bioboeren en dus aan grond.

Een bioboer investeert bovendien jaren om het bodemleven, de bodemvruchtbaarheid en de bodemdiversiteit te bevorderen. Deze langetermijninvestering maakt dat de bodemstabiliteit verhoogt en bodemverdichting

“Duurzaam grondgebruik is gemeengoed.”

en erosie verminderen. Het is dus in het belang van de maatschappij dat het beleid de bestemming voor bio van deze gronden verzekert.

Grond geen prioriteit?
 Het Vlaams beleid heeft een belangrijke functie in het behoud van landbouwgrond en in duurzaam grondgebruik. Ook de EU speelt een rol, maar heeft dit jaar beslist om een Europese Bodemrichtlijn af te voeren. Een gemiste kans. Verstedelijking en discrepantie tussen de prijs van landbouwgrond en de marktprijs maken dat landbouwgrond overal - zeker in Vlaanderen - onder druk staat. Bestaande instrumenten als de pachtwet zorgen er niet noodzakelijk voor dat boeren makkelijk grond vinden of dat die duurzaam wordt gebruikt.

Omdat duurzaam grondgebruik een gemeenschappelijk goed is, organiseerde BioForum met Demeter, Terre-de-Liens en Terre-en-vue een seminarie. Maar voor

een beleid dat grond voor lokale, familiale landbouw verzekert, is werk aan de winkel, vooral omdat Europa dit ziet als een bevoegdheid van de lidstaten. Dat is het probleem verschuiven, als je weet dat Oost-Europa kampt met landroof door bedrijven uit gans Europa. IFOAM International zal nu op vraag van BioForum de krijtlijnen voor duurzaam grondgebruik opmaken, wat perspectieven biedt om de grondproblematiek alsnog op de politieke agenda te zetten.

Grond in gemeenschappelijke handen
 Landbouwgrond moet net als natuurgrond gemeengoed worden. Mits duurzame landbouw biedt het heel wat ecosysteemdiensten aan de maatschappij. Zo kunnen we de toekomst van ons voedsel verzekeren, zonder dat jonge starters zich in de schulden steken of beslissingen nemen die het duurzaam beheer van landbouwgrond niet ten goede komen.

Al enkele jaren wordt er gezocht naar alternatieve vormen van grondbeheer. In Vlaanderen werd het Biogrondfonds als pilootproject gelanceerd. Een kerngroep met CSA-netwerk, Landwijzer en Land in Zicht

“Biogrondfonds biedt perspectief.”

bereidden een blauwdruk voor. Een aantal organisaties en enthousiastelingen, waaronder BioForum, bundelen nu de krachten om binnen de zes maanden het fonds op te richten en de eerste projecten voor de aankoop van grond te ondersteunen. Wordt vervolgd ...

VRAGEN?
www.landwijzer.be/projecten/biogrondfonds

Ons dagelijks biobrood

WIE voor liefhebbers van biologisch brood
WAT marktsituatie en varianten van biobrood
WAAROM marktkansen voor biobrood met regionale granen zijn groot

De keuze van de Belg

De Belg koopt gemiddeld 39 broden, 6 stokbroden, 94 broodjes (pistolets, sandwiches,...), 28 koffiekeken, 8 gebakjes en 4 taarten per jaar. De totale broodmarkt neemt wel jaar na jaar af in volume, terwijl de verkoop van biobrood blijft toenemen. In België koopt 24,5% van de bevolking wel eens een biobrood, dit is een toename van 8% op vijf jaar tijd. De Belg koopt ongeveer vijf keer per jaar een biobrood aan zo'n 2,12 euro per stuk. Dit is 21% meer dan gangbaar, maar het prijsverschil is dalende. Het meel is goed voor één derde van de kostprijs van brood; energie en personeelskosten tellen daar flink bij. (GfK cijfers 2012, in opdracht van VLAM)

Biobrood is te koop in supermarkten, speciaalzaken, markten en thuisverkoop. Supermarkten verkopen 38% van het biobrood, speciaalzaken 28,9% en buurtketens 15,3%. Dit terwijl van het gangbare brood de helft bij de bakker wordt verkocht. De consument kiest bij brood dus vaak voor versheid en kwaliteit met een voorkeur voor de bakker (speciaalzaak). Een kans voor biowinkels om zich als speciaalzaak te onderscheiden? Zeker! Ongeveer de helft van de Vlaamse biowinkels heeft vers biobrood in het assortiment, zij het vast in aanbod, op een vaste dag of op bestelling. Dagverse belevering is bij lage afname of in bepaalde regio's soms nog moeilijk.

Biobrood met smaak, ook in bake-off

Biobrood heeft een opvallende meerwaarde. Gangbare broodverbeteraars mogen niet in biobrood. Wel mogen vetten, enkele natuurlijke ingrediënten die de structuur

verbeteren en enzymen zoals gist of desem. De gebruikte graansoorten zijn diverser. Het productieproces is trager, maar dat komt de smaak, voedingswaarde, structuur en verteerbaarheid zeker ten goede. Net als bij gangbaar, is bij bio *bake-off* ook in opmars, met een breed aanbod van meerdere leveranciers. Stokbrood en koffiekeken moeten in vele biowinkels hun plaats nog veroveren.

Spelt is één van de oudste gecultiveerde graansoorten en recent weer in opmars. Dit 'vergeten' graan biedt krachtige voordelen: de teelt heeft minder bemesting nodig en kan goed tegen ziektes. Spelt bevat gluten maar is vaak gemakkelijk verteerbaar. Het graan is bijzonder voedzaam, met veel vitamine B1, B9, hoogwaardige eiwitten, fosfor, magnesium en ijzer. Ook tarwe is gekend voor het hoge vitaminegehalte, vooral in de kiem en het omhulsel van de korrel.

In het bio-assortiment vind je heel wat zuurdesembroden, gekend voor de licht zurige smaak. Hoe ouder het 'moederdeeg' van de zuurdesem, hoe meer aroma's vrijkomen en hoe smaakvoller het brood. Het fermentatieproces zorgt voor een natuurlijke voorvertering van de eiwitten die aminozuren aanmaken. De zuurdesem bewaart langer dankzij deze fermentatie. Dankzij desem blijven minerale voedingsstoffen zoals calcium, magnesium en ijzer in het brood beter opneembaar en is het brood beter verteerbaar.

Kwaliteitsgraan

Een ideaal eiwitgehalte van bloem is 10,5 à 11,5%, voor een optimale rijzing. Ook de kwaliteit van het eiwit is van belang. Het gehalte en de kwaliteit staan onder invloed van rassenkeuze, bemesting en teeltlocatie. Oude graanvariëteiten hebben meestal een hoger eiwitgehalte, nieuwere variëteiten juist een hoger glutengehalte dat industrieel wenselijk is voor een snel bakproces en machinaal kneden.

Maar ook van graan met minder eiwitten kan je goed brood bakken. Belangrijk is dat de bakker zijn receptuur aanpast aan het

Aan de slag met lokaal biograan!

Ben je een ambachtelijke (bio)bakker en wil je meewerken om de teelt en verwerking van inlandse biologische bakgranen mogelijk te maken? Meld je bij info@biozoekketen.be of bij Paul Verbeke, T 0497 42 93 68.

biomeel. Zo kan hij snelheid, intensiteit, duur van het kneden en de rijstijd aanpassen. De keuze voor gist of zuurdesem heeft ook een invloed. Homogeniteit van het aangeleverde meel is dus belangrijk, zodat de bakker niet steeds zijn receptuur moet aanpassen. Naast de kwaliteit van het graan is ook het maalproces van invloed op de kwaliteit van het meel. Bloem van maalstenen heeft technisch gezien een minder goede bakkwaliteit dan gecilinderde bloem: het graan wordt anders gebroken. Met maalstenen gemalen bloem kan dan weer tot 50% meer magnesium en 46% meer zink bevatten dan gecilinderde bloem.

Biobrood van bij ons?

Meer dan 90% van het biologisch bakgraan en meer dan 65% van het biologische voedergraan dat in België wordt verbruikt, is ingevoerd uit het buitenland. Belangrijkste importlanden zijn Duitsland, Frankrijk, Italië, Roemenië, Kazachstan en Canada. De huidige maalderijen, veevoederfabrikanten en bakkers zijn nochtans vragende partij om meer inlands biograan te verwerken. Voor bakkers wordt de regionale verankering van hun brood een steeds belangrijker verkoopargument. Er is toenemende interesse voor lokale producten bij consumenten, heel wat reclame speelt hier dan ook nadrukkelijk op in.

Het blijkt bovendien niet moeilijk om bakwaardig graan te telen in onze streken. Dat bewijst o.a. Agribio, een Waalse coöperatie van biologische graanboeren die jaarlijks op zo'n 200 ha biologisch graan telen. Ook de Nederlandse coöperatie Zeeuwse Vlegel teelt al meer dan twintig jaar baktarwe. Voorwaarden voor succes zijn evenwel goede rassenkeuze, correcte bemesting en voldoende *knowhow* bij het bakken van het brood. Jaarlijks teelt de Zeeuwse Vlegel op zo'n 150 ha baktarwe voor zo'n 80 bakkers in Zeeland, die het tot Zeeuws Vlegelbrood verwerken.

Regionale graanteelt is niet alleen haalbaar en rendabel, het stimuleert ook biodiversiteit in eigen streek. Dat bewijst

B.Akkerbrood, een samenwerking tussen Limburgse biograantelers, een regionale molenaar en de biobakkerij van De Wroeter. De Limburgse akkerbouwers laten 10% van het graan op het veld staan voor de dieren in de winter. Daarnaast laten ze ook enkele plekken in het veld open, als landingsplaats voor de veldleeuwerik. Akkerranden en een gefaseerd maaibeheer zorgen voor meer biodiversiteit in en om de akker. Deze maatregelen worden verrekend in de kostprijs van het brood. Met een uitgekende communicatiestrategie vertelt B.Akkerbrood dit verhaal van meerwaarde aan de consument.

Concrete tip

Wie biobrood bakt moet onder biocontrole staan, dat spreekt voor zich. Maar wist je ook dat je ook onder controle moet staan als je broden afbakt in de winkel (*bake-off*)? Afbakken wordt volgens de wet beschouwd als een bereiding. BioForum Vlaanderen pleit ervoor dat de controleorganisaties deze controle integreren in de biocontrole van de verkoop, om de controlekost te drukken.

ADVERTENTIE

Certificatie in landbouw en voeding

GLOBALG.A.P.
en vele anderen...

Statiestraat 164
2600 Berchem - Antwerpen
T + 32 3 287 37 60
F + 32 3 287 37 61
www.tuv-nord-integra.com

BIO VAN BIJ ONS,
**VOOR JOU
DICHT BIJ JOU**

Op www.biovanbijons.be vind je de volledige lijst van producten, verkooppunten, deelnemende bioboeren en alle nieuws over onze werking.

Heb je als bioboer ideeën om zelf producten te (laten) verwerken?
Ben je als winkelier geïnteresseerd om Bio Van Bij Ons-producten te verdelen?
Contacteer ons op info@biovanbijons.be!

VOORUITKIJKENDE SECTOR

Is er toekomst voor de kleine biobuurtwinkel?

Kleine zelfstandigen hebben het niet altijd eenvoudig om te overleven. Ook bij biowinkels horen we vaak hoe moeilijk het is om te overleven en zich te onderscheiden van grotere spelers in de markt. De biosector groeit, maar bij de speciaalzaken horen we gemengde signalen. Hier enkele echo's uit de sector.

VRAGEN

Contacteer Marijke Van Ranst,
coördinator verkooppunten,
marijke.vanranst@bioforumvl.be.

“Concurrentie in de markt is een goede zaak. Maar we strijden niet altijd met dezelfde middelen. We hebben geen koepel die tijdelijke verliezen opvangt of we kunnen geen prijzen drukken door rechtstreekse afname van producten. De mogelijkheden om naar klanten te communiceren buiten de winkel zijn ook beperkter.”

“Van bio in de supermarkten ben ik niet bang, dat is een ander bio-assortiment, meer voor de grote massa. Voor specifieke bioproducten moet je toch in de speciaalzaak zijn.”

“Door de opmars van ketens kan je niet op je lauweren rusten. Wie aanmoddert haalt het niet. Je moet jezelf steeds vernieuwen en je assortiment herbekijken. Onze grootste sterkte blijft de persoonlijke service en omgang met klanten. Dat moeten we in de verf zetten.”

“Prijs is één aspect, maar niet het enige voor de klant.”

“De laatste jaren zijn er al heel wat winkels gesloten. Een overnemer vinden bij je pensioen gaat door de zware concurrentie veel moeilijker. En als de concurrentie echt dichtbij zit, kan het ook een directe oorzaak zijn.”

“Concurrentie is gezond, maar het moet eerlijk blijven. Als er enkel op prijs gewerkt wordt, dan is uitpersing nabij. De druk op de boeren verhoogt en als kleine zelfstandige krijg je dan het imago van duur te zijn. Dat geldt niet alleen voor bio maar voor alle winkels.”

“Veel klanten zijn niet gediend met het anonieme. Wij proberen daar creatief op in te spelen met extra uitleg en begeleiding. Dat bouw je op doorheen de jaren en klanten komen hiervoor terug. Gedrevenheid en idealisme zijn onze basis.”

“We moeten de nadruk op verswaren leggen, alleen daarin kunnen we ons echt onderscheiden.”

EERLIJKE SECTOR

© KVL / CREATIVE NATURE, BIOBEDRIJF DE KOLLEBLOEM

Survival of the fittest? — de marktpositie van (bio)boeren

Concurrentie is een machtsstrijd. Wie macht kan inzetten, wint. Wie dat niet kan, verliest. Klinkt hard? In een economie gebaseerd op concurrentie is dit de realiteit. Handelaars en verwerkers voelen de marktmacht van hun afnemers, waardoor zij zelf ook een stukje macht inzetten naar hun leveranciers toe. Als dat boeren zijn, trekken die aan het kortste eind. Ontbreekt het de boeren aan ondernemerschap? Waarom spelen zij het spel niet mee? Of staat concurrentie haaks op voedselproductie?

WIE —
Koen Dhoore, bestuurslid BioForum Vlaanderen en docent economie Landwijzer

WAT —
reflectie over concurrentie en de zwakke marktpositie van boeren

WAAROM —
de biosector moet kiezen voor een duurzame economie

Afhankelijk van de natuur

Boeren produceren landbouwproducten waarmee ze simpelweg geen marktmacht kunnen ontwikkelen. Een klassiek rondje *boerengeklaag*? Dat is het voor een keer niet. De zwakke marktpositie van de boer wordt door economische wetmatigheden bevestigd en bestendigd. De wet van vraag en aanbod is hierbij alom bekend: grote vraag en klein aanbod resulteert in een hoge prijs en *vice versa*. Vraag en aanbod kunnen best zo goed

mogelijk op elkaar worden afgestemd. Hierdoor is de prijs voor de afnemers niet al te hoog, maar ook de leveranciers varen er wel bij, want het product gaat vlot van de hand en de vraag blijft stabiel.

Precies deze aanpak — het afstemmen van vraag en aanbod — is in de landbouw erg moeilijk. Niet omdat landbouw slecht gestructureerd of onvoldoende ontwikkeld is, maar door de aard van landbouw en land-

“Boeren werken in een context die niet maakbaar is.”

bouwproducten zelf. Landbouw is afhankelijk van de natuur die de grenzen van de productie aangeeft. Bij bio zijn die grenzen vaak nog wat strakker dan bij de gangbare collega's.

Door de wetenschappelijke en technologische ontwikkeling, maar vooral doordat grote delen van de samenleving helemaal los van landbouw zijn gaan leven, geloven we met z'n allen graag in de grote mythe van deze tijd: de maakbaarheid van de wereld. Boeren leven en werken dag in dag uit in een context die niet maakbaar is. Land- en tuinbouwproducten worden niet gemaakt. Ze ontstaan. En wel in hoeveelheden die de natuur bereid is te schenken.

Moeilijk afstemmen en bijsturen

Dan is er de lange productieperiode. Granen worden gezaaid in oktober en geoogst in juli van het daaropvolgende jaar. Rundvlees is doorgaans afkomstig van tweejarige runderen, waaraan opfok en dracht van de zoogkoe vooraf gingen. Fruittelers werken jaren aan de opkweek van een nieuwe aanplant.

“Je kan van appelaars volgend jaar geen peren plukken, als die beter in de markt liggen.”

Als de markt leert dat er te veel of te weinig van een bepaald product is, hoe moet de boer bijsturen?

Op bedrijfsniveau kan je ook niet zomaar in een vruchtwisseling schrappen of uitbreiden. Bij een teveel aan rundvlees kan je de veestapel niet zomaar inkrimpen. Een teveel aan zoogkoeien naar de markt brengen, zou het aanbod van slachtdieren doen toenemen en de prijs dus verder doen dalen. Als een

melkkoe — die zelf ook twee jaar opfok heeft gevraagd — kalft, dan is de boer vertrokken voor minstens driehonderd dagen melkproductie. Hij kan de *melkkraan* niet dichtdraaien. De fruitboer kan van zijn appelaars volgend jaar geen peren plukken, als die dan toevallig beter in de markt liggen.

Al drie generaties lang wordt op onze boerderijen bovendien loyaal meegewerkt aan een landbouwbeleid dat specialisatie stimuleert. En de specialisatie van de vorige generaties is ondertussen vastgelegd in tal van wetten: quota, mestwetgeving, randvoorwaarden als behoud van blijvend grasland. Dat maakt het extra moeilijk voor de meeste boeren om hun aanbod bij te sturen.

De afhankelijkheid van de natuur en de lange productieperiode maken het moeilijk in te schatten hoe groot de productie volgend jaar zal zijn. En dat wordt al helemaal onmogelijk omdat die productie plaatsvindt op een groot aantal boerderijen. Het grote aantal boeren is een belangrijke bescherming van onze voedselzekerheid — er mag al eens iets misgaan op een bedrijf — maar het is meteen ook de grootste hinderpaal om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Weinig rek op de vraag

Er spelen trouwens nog meer factoren mee, die samenhangen met de aard van de producten. Heel wat landbouwproducten

beantwoorden aan een niet-elastische vraag, een vraag waar *weinig rek* op zit. Ook als aardappelen vrij duur zijn, gaan ze van de hand, dat is positief. Maar niemand haalt het in zijn hoofd een maaltijd met alleen aardappelen klaar te maken, omdat die toevallig op dat moment goedkoop zijn.

Een lage prijs doet de vraag dus niet toenemen. Het voorbeeld van de aardappelen klinkt vanzelfsprekend. Maar aan deze niet-elastische van de vraag zit een economische wetmatigheid vast, de *Wet van King*. Bij

“De geringste stijging van het aanbod doet de marktprijs kelderen.”

zulke producten worden schommelingen in het aanbod niet opgevangen. De geringste stijging van het aanbod doet de marktprijs kelderen.

Verkoopsdruk

De boer kiest zelden zelf wanneer hij zijn producten zal verkopen. De meeste producten zijn korte tijd houdbaar en bewaren kost geld. Een vetgemeste stier die op de boerderij blijft, moet elke dag gevoederd worden. Onnodige kosten dus. Maar de stier wordt ook te vet of overschrijdt de leeftijd van twee jaar en komt daardoor op slag in een

© KELL GRYSPERT, BIOBEDRIJF DE ZVALUW

© KVL / CREATIVE NATURE, BIOBEDRIJF DE LOCHTING

© KVL / CREATIVE NATURE, BIOBEDRIJF DE LOCHTING

© WJEL GRYSPEERT, BIOBEDRIJF NALANDHOEVE

lagere prijscategorie terecht. Plantaardige producten moeten meestal in gecontroleerde omstandigheden bewaard worden en kosten dan energie. Of ze gaan in kwaliteit achteruit of verliezen gewicht. En dan zwijgen we nog over de verkoopsdruk op een product als melk.

Vriezen en dooien

Je kan als boer onmogelijk weten hoeveel product er op de markt komt. De minste stijging in het aanbod doet de prijs kelderen. Als je merkt dat de prijs te laag is, kan je niet wachten en moet je toch leveren. Als je het geluk hebt een schaars product te leveren, krijg je toch een lage prijs, want die schaarste — en dus ook de kans op een hogere prijs — wordt meteen teniet gedaan door import uit het buitenland. En bijsturen in de productie kan op dat moment niet meer.

Dit verhaal is van alle tijden. Maar vroeger kon het eens *vriezen* en een keer *dooien*. Sterk gemengde bedrijven, op gronden met

langdurige en gunstige pachtcontracten, konden zich staande houden omdat de hoge prijzen van schaarse producten, de lage prij-

“Boeren moeten duurzaam groeien in een land dat daar geen grond voor heeft.”

zen van producten in overaanbod compenseerden. Wat te laag aan prijs was, kon op de gemengde bedrijven als veevoer toch nog een meerwaarde krijgen. En de prijs steeg vanzelf weer, want het gebruik als veevoer maakte het aanbod op de markt weer wat krappere.

Wat nu laag aan prijs is, gaat op onze gespecialiseerde bedrijven toch naar de markt. De boeren moeten de dalende marges compenseren door te groeien. De samenleving wil graag dat dit duurzaam en dus

grondgebonden gebeurt. Maar het zijn wel de boeren die het moeten doen, in een land dat daar geen grond meer veil voor heeft. Boeren zijn vandaag de speelbal van een losgeslagen systeem dat hun problemen niet heeft opgelost, maar hun bescherming daartegen in enkele decennia heeft vernietigd.

Het kan anders

De biobeweging heeft zich nooit neergelegd bij de wetmatigheid van de dode stof. Zij is juist ontstaan door de keuze voor het leven. De keuze om de logica van het leven, de biologica, te bewaren doorheen de keten, en de consument levend voedsel aan te bieden. Laten we ook tegenover de wetmatigheden van de concurrentie-economie in de keten de juiste keuze maken. De logica van de zorg voor al wie in ons huis, onze *oikos*, leeft. Die keuze heeft een naam: ecologie.

MEER WETEN?
koen.dhoore@landwijzer.be

© LISA DEVELTERE

WERKENDE SECTOR

Wat doet BioForum voor jou in 2014?

Wat mag je volgend jaar van ons verwachten? De Raad van Bestuur koos uit het vijfjarenplan alvast de prioriteiten. Ten eerste bio positief in de kijker zetten: via de pers, via de biobedrijven en tijdens de Bioweek. Tweede prioriteit is groeien als organisatie met goede dienstverlening en communicatie. Derde prioriteit is invloed uitoefenen op de verkiezingen in 2014.

Bioweek (7-15 juni)

Hetzelfde concept met 13 ambassadeurs en minstens evenveel lokale activiteiten als in 2013. We voorzien een startmoment bij één van de ambassadeurs en een magazine met kalender bij De Standaard.

Pers

We spelen de professionaliteit van de biosector uit: we brengen concrete bedrijven onder de aandacht van de pers om de relevantie van de biosector kenbaar en concreet te maken. Verder reageren we proactief en indien nodig reactief op de actualiteit.

Dienstverlening

Biobedrijven kunnen bij ons terecht voor info. Leden helpen we met persoonlijk advies. We organiseren vormingen over actuele thema's voor boeren en verwerkers. Voor boeren zijn er de Biobedrijfsnetwerken akkerbouw, groenten, rundvee, kleinfruit, geiten en legkippen. Voor winkels maken we vier publicaties om aan klanten uit te delen en bekijken we of we een aanbod doen met de Dag van de klant. Er zijn twee bestelrondes van promomateriaal. We organiseren deelnames aan internationale beurzen.

Ledenwerking en ledenvoordelen

We onderhandelden heel wat ledenvoordelen bij bedrijven. Vormingen zijn gratis voor leden en betalend voor niet-leden, persoonlijk advies is enkel voor leden. In 2014 organiseren we regionale ontmoetingsmomenten over de sectoren heen en één apart netwerkmoment voor boeren en verwerkers.

Beleidswerk en verkiezingen

In de verkiezingen willen we enkele punten uit het memorandum realiseren. We organiseren een debat met landbouwspecialisten van de democratische partijen, we screenen de partijprogramma's en achteraf gaan we gericht lobbyen voor enkele specifieke punten. De belangrijkste beleidsthema's in 2014 vind je op pagina 22.

Groei van de sector

We ondersteunen startende boeren, verwerkers en winkeliers. Voor starters in de biolandbouw organiseren we een infomoment, voor verwerkers organiseren we met FEVIA een seminarie op de TAVOLA-beurs. We ondersteunen de oprichting van het Biogrondfonds. We werken verder aan ketenontwikkeling met marktinformatie, door ketenvragen te beantwoorden en met gerichte acties in bepaalde sectoren.

Wat is er op til in 2014?

Belangrijke beleidskwesties, veranderende wetgeving én verkiezingen... Wat zijn de hete hangijzers in 2014? Zijn er ingrijpende veranderingen? BioForum Vlaanderen bereidt zich alvast voor op een nieuw werkjaar. Hieronder een overzicht van de belangrijkste thema's die op ons bord liggen volgend jaar.

Herziening Europese biowetgeving

Begin 2014 verwachten we een nieuw Europees wetsvoorstel over de productie en verwerking van biovoeding. Het Europees Parlement zal hierover volgend jaar stemmen en tegen eind 2014 zou het gepubliceerd worden. De Commissie lijkt een meer principiële koers te varen en wil komaf maken met de verschillende uitzonderingen. BioForum wil deze koers volgen maar oordeelt dat sommige derogaties noodzakelijk blijken in de praktijk. Denk aan gangbare

aardappeleiwitten in veevoer, nodig voor de gezondheid van pluimvee. BioForum is wel voorstander van een transparanter gebruik van de uitzonderingen zodat dit gelijk is in alle lidstaten.

Nieuw Vlaams Besluit over bio

In Vlaanderen zal een nieuw Besluit gepubliceerd worden over bio in 2014. De belangrijkste wijziging is de verplichte controle voor alle winkels die onverpakte bioproducten verkopen. Er komt ook een definitie van

loonwerkers waardoor die geen afzonderlijk contract meer moeten afsluiten met een controleorganisatie, maar onder de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever vallen. Belangrijk is ook het verdwijnen van de maximumlimiet voor residu's in bioproducten. Vlaanderen zal niet langer strenger optreden dan de buurlanden wanneer residu's worden aangetroffen op bioproducten. Uiteraard wordt gebruik niet getolereerd, maar hele kleine hoeveelheden residu's zullen niet meer automatisch wijzen op gebruik. BioForum zal samen met de controleorganisaties een richtlijn hiervoor uitwerken.

Uitvoering Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

Dit jaar werd een akkoord bereikt over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2014-2020. Als dit volgend jaar wordt goedgekeurd door het Europees Parlement, moeten de lidstaten zo snel mogelijk de implementatie opmaken. BioForum volgt nauw de Vlaamse uitvoering van het GLB op. We ijveren voor een duidelijke rol voor

biolandbouw en de voorbeeldfunctie die ze kan vervullen voor een meer duurzame landbouw in Vlaanderen. We overleggen rechtstreeks met het Landbouwkabinet, de Landbouwadministratie en in de Strategische adviesraad (SALV). Het Vlaamse beleid kan de groei van bio stimuleren met de hectarepremie, met steun voor kennisnetwerken en opleidingen, en met aanpassingen aan het landbouwinvesteringsfonds (VLIF).

Herziening Europese zaadwetgeving

De Commissie heeft in 2013 een omvattend pakket maatregelen voorgesteld om de veiligheid- en gezondheidsstandaarden voor de hele voedselketen, inclusief zaadwetgeving, te hervormen. In het voorjaar van 2014 wordt een stemming in het Europees Parlement verwacht, tenzij dit wordt uitgesteld tot na de verkiezingen. Er is dus nog ruimte om deze teksten kritisch te bestuderen en opmerkingen en voorstellen tot wijziging door te geven. Voor BioForum en verschillende middenveldorganisaties is het van belang

dat de zaadwetgeving de mogelijkheid biedt om een diversiteit aan rastypes op de markt te brengen en dat de wet het toetreden van nieuwe aanbieders op de markt stimuleert.

Nieuwe controlewetgeving

De Commissie werkt ook aan een nieuwe controlewetgeving voor de hele voedselketen. Het gaat hier niet enkel om de biologische controle maar ook om de voedselveiligheidscontrole die het FAVV uitvoert. Eén van de drijfveren is de controle efficiënter en goedkoper maken. De nieuwe wetgeving wordt niet voor 2016 verwacht. BioForum volgt dit verder op: goedkoper mag zeker niet minder controle in de biosector betekenen. Controle is immers een prioritaire voorwaarde voor de geloofwaardigheid van bio.

Nieuw voorstel voor herkomstaanduiding

De nieuwe wetgeving over etikettering van voeding eist tegen 2016 veel info op de verpakking over voedingswaarde. Maar er heerst nog onduidelijkheid. Voor onder meer herkomstaanduiding van dierlijke

producten en van producten met meerdere ingrediënten, wordt nu aan een voorstel gewerkt. Omdat voor bio al een herkomstaanduiding verplicht is, ijveren we ervoor dat deze volstaat of vervangen wordt. Geen twee verschillende herkomstinformatie op biovoeding. Midden 2014 wordt hierover een rapport van de Commissie verwacht.

Mestactieplan V

Eind 2014 loopt het huidige Mestactieplan af. Slechts 16% overschrijdingen van de MAP-meetpunten tegen eind 2014 lijkt niet haalbaar. Onder druk van Europa zal het Mestactieplan vanaf 2014 waarschijnlijk met terugwerkende kracht strenger worden, om tegen eind 2016 alsnog de doelstellingen te halen. Dit is echter een 'end of pipe' oplossing, die de problemen niet ten gronde aanpakt. BioForum zoekt naar openingen voor de biologische basisprincipes over bemesting, zoals gebruik van dierlijke mest of boerderijcomposteren. Bijkomend ijveren we ervoor dat de administratieve lasten voor de bioboeren evenredig zijn met het risico op vervuiling van de waterkwaliteit.

© LISA DEVELTERE, BIOBEDRIJF AYUNO

VERANDERENDE SECTOR

Straffe kost: over additieven in bio

WIE voor bioverwerkers
WAT welke additieven zijn toegelaten en waarom
WAAROM voor- en tegenstanders informeren en het debat nuanceren

In principe zijn additieven niet toegelaten in bio. Maar omdat sommige additieven noodzakelijk blijken om een product te kunnen maken, zijn er enkele uitzonderingen gemaakt. Zowel binnen als buiten de biosector zijn er felle voor- en tegenstanders; tijd voor extra duidelijkheid en nuance.

De positieve lijst
Neem nu vlees, dat krijgt zijn rode kleur van nitraat. Dit additief is belangrijk omdat het als enige additief het risico op besmetting met *botulisme* of voedselvergiftiging verlaagt. Cheddardaas dan weer krijgt zijn

typische kleur door het toevoegen van *annato*, afkomstig van de zaden van de orleaanboom. Hoewel dit additief al in de negentiende eeuw gebruikt werd en via een natuurlijk proces tot stand komt, wordt het gedefinieerd als additief. Dus staat het op de zogenaamde 'positieve lijst' die de toegelaten additieven in bio verzamelt.

“47 toegelaten additieven, tegenover meer dan 300 in gangbare voeding.”

Momenteel telt deze lijst 47 additieven. Ter vergelijking, in gangbare voeding zijn dat er 300. Het gebruik ervan is bovendien strikt gereguleerd. *Annato* bijvoorbeeld, mag enkel in enkele soorten kaas. *Natriumnitriet* of *kaliumnitraat* mag enkel in vleeswaren en streng beperkt tot 50mg/kg.

De voedingsindustrie ontwikkelt zich voortdurend dus deze positieve lijst voor bio moet actueel blijven. Een expertencommissie gaat dan na of het additief echt noodzakelijk is en kijkt ook naar de herkomst ervan. De populaire steviolglycosiden mochten bijvoorbeeld niet op de positieve lijst. Ze zijn dan wel afkomstig van de steviaplant, het extractieproces gebeurt met ionenstraling. Momenteel bekijkt de commissie de additieven *gellan gum* en *natriumhydroxide*.

Biologisch certificaat voor additieven
Hoewel ze allemaal een E-nummer hebben en onder dezelfde definitie vallen, maakt de afkomst een groot verschil. Veel additieven hebben een chemische afkomst: via chemische reacties en processen verkregen. Ook bestaan er additieven afkomstig van planten, zoals *annato* of *johannesbroodpitmeel*. In de positieve lijst van bioverwerking zijn deze aangeduid met een sterretje, wat wil zeggen dat ze meetellen als 'landbouwkundig ingrediënt'. Dan moet je er rekening mee

houden dat maximum 5% van de landbouwkundige ingrediënten niet-bio mag zijn. Vaak maakt een additief minder dan 0,1% uit van het eindproduct en stelt zich hierover zelden een probleem.

Als we deze lijn doortrekken, zouden additieven afkomstig van een plant, afkomstig kunnen zijn van een biologische plant. Momenteel geldt dit echter enkel voor *rozemarijn-extract*, enkel toegelaten afkomstig van biologisch gecertificeerde rozemarijn. Maar ook *guarpitmeel*, *arabische gom* en *lecithine* zouden deze voorwaarde kunnen krijgen. We kunnen zelfs een stapje verder gaan als biologische additieven een

stijgen. Niet zelden schrikt de consument bij de additieven in de ingrediëntenlijst en blijft het bioproduct in de rekken staan. Uit een recente enquête van de Europese Unie bleek nog eens dat de consument eigenlijk géén additieven wil in biovoeding.

Consument verdient betrouwbare info
Er zijn voor- en tegenstanders van additieven, binnen en buiten de biosector. Een product met een E-nummer heeft *a priori* een negatieve bijklank. Wereldwijd stijgt de trend in de voedingsindustrie om helemaal zonder additieven te verwerken, zogenaamde *clean labels*. Nuancering is hier op zijn plaats.

“Producten zonder additieven maar met ‘plantenextracten’ zijn misleidend en omzeilen de wet.”

certificaat krijgen, net zoals nu al geldt voor natuurlijke aroma's. Het certificaat bewijst dan niet alleen dat het additief afkomstig is van een biologische plant, maar ook dat het extractieproces natuurlijk is. De Europese Commissie heeft zich hier echter nog niet over willen uitspreken. Nochtans zou het een belangrijke boost zijn voor de biosector.

Net zoals biologische ingrediënten vaak schaarser en duurder zijn, zou dit ook gelden voor biologische additieven. De geloofwaardigheid van een bioproduct zou echter ook

Bio slaat niet alleen op natuurlijke producten, maar ook op eerlijke producten. *Clean label* en 'additievenvrij' mag dan een wenselijk doel zijn, als het in de praktijk niet haalbaar is, moet de klant dit kunnen weten. Een incorrect gebruik van *clean label* zijn de voedingsproducten schijnbaar zonder additieven maar met 'plantenextracten', tegenwoordig overal te vinden. Dit is niet alleen misleiding van de consument, het is ook omzeiling van de wet want elke verwerker die additieven gebruikt moet dit melden aan de FOD Volksgezondheid.

Concrete tip

Wil je weten welke additieven toegelaten zijn of welke omstreden zijn? Bekijk de actuele 'positieve lijst' op www.bfvl.be/biosector/bioendewet/publicatieraadplegen. Bij veranderingen brengt BioForum jou op de hoogte via de website en de nieuwsbrief.

Er zijn heel wat additieven die allesbehalve natuurlijk zijn en waarvan een te hoge dosis toxisch kan zijn. In gangbare voeding zijn ze vaak toegelaten in minimale dosissen, maar dan blijft de vraag of sommige gebruikers de potentieel schadelijke drempel niet overschrijden. Ook zijn er additieven waarvan de schadelijkheid niet bewezen is. Hier maakt bio opnieuw resoluut het onderscheid met de gangbare voedingsindustrie: zolang dit niet voldoende is aangetoond, mag een additief nooit in een bioproduct voorkomen. Bio is de enige garantie voor een consument die deze potentieel schadelijke stoffen niet wil.

Andere stoffen hebben dan wel een E-nummer, je kan ze bezwaarlijk schadelijk noemen. *Citroenzuur* of E-330 bijvoorbeeld, wordt heel vaak als conserveermiddel gebruikt, ook in plantaardige bioproducten. E-330 geeft een zurige of frisse smaak aan een voedselproduct en maakt het langer houdbaar. Is het dan wel nodig om het te verbieden in bio? Kortom, een verhaal met verschillende kanten en voer voor discussie.

“Een biologisch certificaat voor additieven zou een belangrijke boost betekenen voor de biosector.”

van horen zeggen

“Ketenoverleg in de biologische zuivelsector zou best één keer per jaar plaatsvinden, maar als er in de loop van het jaar specifieke problemen zijn, dan moet er veel sneller overlegd worden. Sommige problemen kan je niet alleen oplossen, maar vaak wel samen met je leveranciers en afnemers.”

— DEELNEMER ‘KETENOVERLEG ZUIVEL’
georganiseerd door Bio zoekt Keten, 5 november 2013

“Grote concerns beheersen 75% van de zaden en voedselmarkt, terwijl ze slechts in 28% van de voedselproductie voorzien (cijfers van het FAO). 72% van het voedsel wordt geproduceerd door kleine boeren. Hoezo, we hebben multinationals nodig om de wereld te voeden?”

— BART STAES, GROEN
toespraak in het Europees Parlement, Brussel, 18 september 2013

“Consumenten worden meer beïnvloed door altruïstische overwegingen bij de aankoop van biologische producten in vergelijking met gangbare producten.”

— IOANNIS KAREKLAS EN DARREL MUEHLING,
PROFESSORS MARKETING AAN
WASHINGTON STATE UNIVERSITY
in Science Daily, “Personal, Social Concerns Motivate Organic Food Buyers”, 21 oktober 2013

“In andere landen moet je kilometers ver rijden om inkopen te doen, maar bij ons kan je alles vinden in de kernen van onze steden en gemeenten. Dat moeten we koesteren.”

— VLAAMS MINISTER-PRESIDENT KRIS PEETERS
Dag van de Klant in biowinkel 't Lang Leven, Lochristi,
28 september 2013

“De opbrengst van dit CSA-veld is fenomenaal. Vijftig soorten groenten op een halve hectare. Als je dat vergelijkt met zo'n veld als hiernaast, vijf keer zo groot met maar één groente erop... Ik wil niet overdrijven maar volgens mij is dit de toekomst van de landbouw. Ik ben daar 100% zeker van!”

— WIM LYBAERT IN DE MOESTUIN OP VIER
CSA-boerderij De Volle Grond, Tielrode,
26 oktober 2013

Wat betekent BioForum voor jou?

BioForum Vlaanderen vzw is **de sector-organisatie** van de biologische landbouw en voeding. BioForum **vertegenwoordigt** en **ondersteunt** alle ondernemers die in de biosector actief zijn. BioForum's experts zorgen voor hun respectievelijke sectorgroep: producenten, verwerkers en verkooppunten. Foodservices zijn nog geen aparte doelgroep, maar krijgen ook aandacht. Sectorgroepen vormen een directe link tussen de sector en BioForum. De Raad van Bestuur bestaat voor het grootste deel uit bedrijfsleiders uit de biosector. **Interesse om ook jouw stem te laten horen?** We horen het graag!

5 redenen om lid te worden van BioForum Vlaanderen

Jij beslist mee

In actie voor jouw belangen

Persoonlijk advies

Voordelen voor jouw bedrijf

Versterk je netwerk

Interesse in lidmaatschap?
Bekijk de tarieven en meld je aan op
www.bioforumvlaanderen.be/lidmaatschap

www.bioforumvlaanderen.be
info@bioforumvl.be — T 03 286 92 78

Stem uit de sector

Bère is een zanger.

Half elf. Bère staat op. Loom rekt hij zich, kijkt wat rond en schrijdt naar voor. Amper twee jaar oud en al ruim 150 cm en meer dan 850 kg, dat schrijdt zich.

Een groep geletterde mensen stapte zojuist uit de bus en verdringt zich voor zijn voerhek. Een digitale camera klikt op een halve meter van zijn neus. Even een duwtje en dat worden er vier, denkt hij en hij monstert zijn publiek. Toch maar een metertje achteruit, stel ik voor. Ja, want als hij uitademt kan je enkel nog röntgenfoto's maken, grapt iemand. Stieren, doodsoorzaak n° 1 op melkveebedrijven, zegt Guy...

Ik vertel een verhaaltje over stadsmensen die koeien graag over hun kopje strelen en buitenmensen die liever de achterkant van de koe keuren, de voorruier en de speenplaatsing. Over de dominantie van gehoornde dieren, pesten aan de waterbak, duwen en trekken in de wachtruimte en lokbrok in de melkstal...

“Bère peuzelt wat aan zijn voer en denkt er het zijne van.”

Ik wandel met de mensen naar achter waar de koeien buiten in het najaarszonnetje liggen. Penske vol en herkauwen maar...

Elke morgen ziet Bère zijn harem naar de weide vertrekken en maakt hij zeurend loeiend zijn beklag. Maar 's avonds ziet onze Romeo zijn Juliettes weer en verwelkomt hij zijn dames luidop. Na het melken zwaait zijn poort open en is hij weer de frisse knaap die als in een vast ritueel eerst even met de koeborstel dolt. Dan paradeert onze Chippendale met opgetrokken lip langs zijn gevlekte vriendinnen, inspecteert, snuift en probeert zijn ding te doen. Maar Juliette wikt en beschikt, soms is ze gewillig, gretig en wacht hem op aan zijn box. Vaak heeft ze koppijn en is er een vrijage van enkele dagen nodig...

Hij loeit.
Bère is een zanger!

Jantje van 't Paepelandtje

Extra afzet?

Meer bekendheid?

Adverteren in Bio Actief
is gericht B2B en betaal-
baar. Contacteer [sabrina.
proserpio@bioforumvl.be](mailto:sabrina.proserpio@bioforumvl.be)
en wij helpen je graag
verder.

Méér dan bio

Biovoeding zorgt voor een duurzame wereld, hier en nu, elders en later. Bedrijven die kiezen om het Belgische label Biogarantie® te behalen, doen daar nog een schepje bij. Zij maken niet alleen bio, ze hebben ook extra aandacht voor ecologische, sociale en economische duurzaamheid. Biogarantie® vraagt aandacht voor een eerlijke prijs, zorg voor water, energie, biodiversiteit, transport, verpakking en afval. Logisch dat consumenten het meeste vertrouwen hebben in Biogarantie®.

Alles voor een betere wereld.

